



# SPINET

Postbus 48, 6590 AA Gennep  
secretariaat-cssp@missie-geest.nl  
www.missie-geest.nl  
IBAN NL72RABO0116166444  
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 74 no. 2

Februari 2019

## Nieuws CSSp-communiteit Handel



Communiteit van Handel: Martin van Moorsel, Cândido Luhuma, Callistus Offor

### Waarom Handel!

De eerste besprekingen met het bisdom Den Bosch over het eventueel opstarten van een nieuwe communiteit zijn begonnen in de tweede helft van 2017. Al snel kwam Handel in het vizier. De pastorie stond leeg vanwege het vrij onverwachte vertrek van de Braziliaanse communiteit van de Ongeschoeide Karmelieten. Op de Nieuwjaarsreceptie van de Gemeente Gemert-Bakel, die op 2 januari 2018 plaats vond in het gemeenschapshuis DE BRON in Handel, werd een eerste afspraak gemaakt met Deken Theo Lamers en de Congregatie voor een verkennend gesprek. Theo is de waarnemend pastoor van de zeven kerkdorpen van de

Parochie H. Willibrordus Gemert-Bakel. Daarna volgde er gesprekken met het bisdom en het parochiebestuur, die uiteindelijk resulteerden in een gezamenlijk akkoord, dat nog wel door het provinciaal kapittel van de Congregatie van de H. Geest bekrachtigd moest worden.

Factoren die op het kapittel meespeelden in deze keuze – een missionaire gemeenschap starten in de parochie H. Willibrordus van Gemert-Bakel met als woonplaats Handel – waren o.a.: *“Gemert is een historische plek voor veel van onze medebroeders. Ze hebben op het kasteel hun hogere studies gedaan of er gewerkt in bepaalde functies. Ook al is het kasteel verkocht, de provincie blijft ermee verbonden, omdat het ons kerkhof bezit blijft van de Congregatie. Vanwege het spiritijns verleden in Gemert, verlenen nu nog steeds een paar van onze medebroeders weekendassistentie in de kerken van de parochie. Gemert wordt zo een verbindend symbool tussen ons verleden en de toekomst”* (Ned. Kapittel mei 2018)

### **Opknapbeurt van de pastorie**

Aanvankelijk zouden we deze gemeenschap op 1 september starten, maar het werd uiteindelijk pas 3 november. Bij het eerste bezoek aan de pastorie viel ons niet alleen de grootte van het huis op, maar ook dat het toe was aan een grondige opknapbeurt. Er was veel achterstallig onderhoud. Bovendien stond de pastorie vol oude en versleten meubels, kasten boordevol serviesgoed, potten en pannen, om nog maar niet te spreken van de kasten vol gedateerde boeken. Alvorens de schilder, loodgieter, elektricien, timmerman en vloerbedekker konden beginnen, moesten eerst de overvloedige spullen opgeruimd worden en wat orde gebracht worden in het geheel.

Gelukkig kent Handel een flink aantal vrijwilligers die rondom de kerk en pastorie het processiepark en kerkhof bijhouden. Ze hebben flink meegeholpen. Zelf heb ik vele malen de rit van Gennep naar Handel en omgekeerd gemaakt om mee te helpen met het klaren van die klus. Een achttal ‘van Moorsels’ boden aan om te helpen bij de verhuizing en met het poetsen van het huis, en dat was wel nodig ook. Twee/ drie dagen is er flink geпоetst en werden ook de ramen en gordijnen gewassen. Onze medebroeders Callistus Offor en Candido Sousa Luhuma hadden ondertussen hun taalstudie en inburgeringsexamen vanuit de gemeenschap in Berg en Dal beëindigd en waren ook op vakantie geweest in hun families. Hun inlooperperiode in de parochie St. Willibrordus Gemert-Bakel was per 1 oktober begonnen. Maar vanuit Berg en Dal was dat veel op en neer gereis. Toen de huiskamer, de keuken en onze kamers zover klaar waren besloten we te verhuizen op 3 november. Maar pas begin december waren de schilders klaar en lag er overal vloerbedekking. Maar tot de dag van oudjaar werden er nog steeds klussen geklaard, zoals het aanbrengen van een nieuwe waterleidingpijp van de kelder naar de keuken en van een geiser in de aanrecht. Er werd ook een draadloze Digit enne aangelegd voor de Tv’s, die tot nu toe goed werkt op onze kamers, maar niet in de huiskamer. Een van onze medestanders Patrick Beckers zorgde ervoor dat er in alle kamers en in de keuken voldoende stopcontacten kwamen. Tot slot kwamen de poetsdames vlak voor kerst nog eens opnieuw het huis schoonmaken. Zo konden we het nieuwe jaar rustig ingaan, zonder geklus.

### **Pastorale inlooperperiode**

Zoals ik al in het begin schreef, begonnen Callistus en Cândido op 1 oktober hun inwerkperiode in de parochie St. Willibrordus Gemert-Bakel, welke bestaat uit de kerkdorpen: Handel, Elsendorp, De Rips, Milheeze, Bakel, Mortel en Gemert. Vandaar dat een van de eerste beslissingen was het kopen van een nieuwe fiets, want zolang zij geen rijbewijs hebben zullen ze op de fiets deze kerkdorpen moeten bezoeken en dat zijn toch best behoorlijke afstanden.

Ze pakten daarom ook weer snel de rijlessen op maar nu bij de rijsschool 'het vertrouwen' uit Erp. We hebben ons in alle zeven kerkdorpen voorgesteld en uitgelegd waarom we in Handel terecht gekomen zijn. De Spiritijnen zijn er overigens geen onbekenden. De oud bewoners van het Kasteel zijn nog steeds in alle dorpen bekend en geliefd. De wekelijkse assistenties van onze medebroeders vanuit Gennep worden nog steeds erg gewaardeerd. Op een vaandeltje op een van de torentjes van het kasteel, zo zei ik in onze presentatie, staat 'Ubi vult Spirat'. Wellicht hebben wij de Geest toch verkeerd ingeschat toen we in mei 2010 Gemert verlieten, er min of meer van overtuigd zijnde dat ons vertrek het einde van onze provincie zou inluiden. Sinds die tijd zijn uit onze internationale spiritijnse gemeenschap immers een vijftiental Afrikaanse medebroeders naar Nederland gekomen: "een omgekeerde missie". Ze zijn nu de stuwende krachten in onze missionaire gemeenschappen in Eindhoven, Rotterdam-Zuid, Heerenveen, Berg en Dal. Nu is daar ook Handel bijgekomen. Na bijna 9 jaar zijn we dan weer terug in de ons zo vertrouwde gemeente Gemert-Bakel.

De plaats van waaruit de laatste eeuw zo'n 1200 missionarissen zijn vertrokken naar vele landen in de wereld. Nu is het een omgekeerde missie van Spiritijnen uit Afrikaanse landen waar we eerder zelf gewerkt hebben. Een hele uitdaging, maar we hebben er alle drie zin in. De twee medebroeders Callistus en Cândido hebben de tijd gekregen om zich in te werken in het Nederlandse parochie pastoraat, om contacten te leggen met de werkgroepen en de 'Commissies kerken' en om ook nog hun taalvaardigheid te verbeteren. Intussen zijn ze volop betrokken bij de ouderavonden en de bijeenkomsten ter voorbereiding op de 1<sup>ste</sup> Communie en het Vormsel, bij de doopavonden van ouders die hun kind willen laten dopen, bij de vergaderingen van de 'Commissie rond de Kerk' (CK's genoemd) van de verschillende kerken. Sinds het nieuwe jaar gaan ze in de weekenden regelmatig alleen voor in eucharistievieringen in de zeven kerken, in de verzorgingshuizen en de dagelijkse missen in Handel. Half januari werd er door het parochiebestuur een avondje brainstorming over kerkgebouw en gemeenschap georganiseerd. Het parochiezaaltje zat propvol met mensen uit de zeven kerkdorpen en er kwamen best een flink aantal ideeën op tafel. Er kwamen zelfs een stuk of vijf ad hoc werkgroepjes uit voort om bepaalde ideeën wat concreter uit te werken. Een boeiende avond waaruit bleek dat de mensen best mee willen denken over de toekomst van de kerkgebouwen en de pastorale activiteiten. Wij discussieerden die avond volop mee. Verder is een pastoraatsgroep weer in oprichting. Alle activiteiten geven ons de gelegenheid om contacten te leggen en kennis te nemen van wat er onder de mensen leeft.

### **Handel status aparte!**

Het werken in een fusie-parochie van zeven kerkdorpen is zeker voor nieuwe pastores best ingewikkeld, omdat iedere kerkgemeenschap graag haar eigen identiteit en gewoonten wil behouden. Handel gaat ervan uit dat hun kerkgemeenschap vanwege de Mariaverering en bedevaartplaats een status aparte heeft met eigen activiteiten. Dat is in zekere zin ook zo.

Zo is er iedere dag een eucharistieviering, terwijl er in al de andere kerkdorpen nooit een doordeweekse mis is. Door de week wordt in Handel voorgegaan door pastor Stephan, pater Nuyens, een witte pater woonachtig in Zeeland, en door ons. Iedere avond is er van 18 tot 19 uur aanbidding, waar echter bitter weinig animo voor is, en op maandagavond wordt er na de aanbidding nog het rozenhoedje gebeden. Iedere eerste zaterdag van de maand wordt priesterzaterdag gevierd, met biecht horen, eucharistie, kruisweg en gebed, waarbij pater Nuyens betrokken is, maar sinds januari ook Callistus en Cândido.

In oktober is er nog een missionaire rozenkrans met processie door het park. De Braziliaanse Karmelieten hebben ons als erfenis een maandelijks eucharistieviering voor een veertig/

vijftigtal Brazilianen nagelaten op iedere vierde zondag van de maand, waarin een Franciscaanse pater uit Megen voorgaat. Na deze viering is er een Braziliaanse ontmoeting met volop eten en drinken in de twee zaaltjes van onze community.

En in de maanden mei tot en met oktober zijn er vele bedevaarten die naar hier komen, maar wat daarin onze rol zal zijn is me nog niet helemaal duidelijk. Opvallend is dat de gehele dag door mensen de Mariakapel inlopen om er te bidden en een kaarsje op te steken.

### **Pastoraal team**

Het pastoresteam bestaat momenteel uit pastor Stephan Schevers, diaken Jos van de Bosch en deken en waarnemend pastoor Theo Lamers uit Cuijk. Na hun benoeming door het bisdom in overleg met ons Provinciaal Bestuur, zal één van onze medebroeders benoemd worden in het pastorale team van de H. Willibrordusparochie Gemert-Bakel, de ander zal benoemd worden in een of andere buurt parochie. Welke parochie dat zal worden is tot nu toe nog gissen. Callistus en Candido worden begeleid door Deken Theo Lamers. Helaas is na de fusie van de 7 parochies de goedlopende pastoraatsgroep ter ziele gegaan en zijn ook enkele werkgroepen kwetsbaarder geworden, wat leden betreft. Jammer ook dat pastor Stephan vanwege een auto-ongeluk het nog steeds wat kalmer aan moet doen. Dat bevordert het concrete inwerken natuurlijk niet echt. Maar Stephan houdt wel contact met onze medebroeders, komt hier regelmatig koffiedrinken om even bij te praten en het programma te bespreken, soms ook mee eten. Hij nodigt mijn medebroeders ook bij hem thuis uit, zo vierden ze Oud en Nieuw met hem samen. Hij neemt hen mee naar families in rouw of voor een huisbezoek.

### **CSSp-community.**

Op 3 november gingen Koos Gordijn en Piet Delisse naar Berg en Dal om de spullen van Callistus en Cândido te verhuizen en ikzelf vertrok diezelfde dag vanuit Gennep naar Handel. Na een goede nachtrust in dit toch nog vreemd huis met nog rommelige kamers vol ingepakte verhuisdozen, maakten we de volgende dag tijdens de zondagsmis al kennis met de Handelse gemeenschap. De eerste week was nog erg hectisch, we moesten wennen aan elkaar en aan het nieuwe huis, alles een plek geven, en boodschappen doen en koken. We hadden geen internet, althans het ontbrak ons aan het goede wachtwoord. Pas na tien dagen kon iemand ons na vele telefoontjes vertellen wat het wachtwoord van de Wifi was.

Na een week hielden we ons eerste communitygesprek, waarin we probeerden antwoord te geven op de vragen: hoe gaan we onze internationale missionaire community vorm geven, hoe versterken we onze onderlinge verbondenheid, hoe behouden we onze spiritijnse identiteit? Als basis voor onze bezinning lieten we ons inspireren door de inleiding die op ons kapittel in Steyl was gehouden. Punten op onze agenda waren verder: afspraken omtrent de gezamenlijke gebedsmomenten, eucharistievieringen, dagindeling, samen eten, kookbeurten, en de inlooperperiode in de parochie, rijlessen en verdere taallessen.

Verder spraken we af om zoveel mogelijk op maandag onze communitygesprekken te houden en onze werkzaamheden en activiteiten te bespreken. Inmiddels begint onze community zo'n beetje op gang te komen en dat geldt min of meer ook voor de parochiële activiteiten. Vanaf 1 januari is Ans Willems uit Elsendorp bij ons in dienst gekomen om ons huis schoon te maken op basis van een vrijwilligersvergoeding.

We hebben ook enkele malen deelgenomen aan studiedagen en lezingen elders. Zo waren we aanwezig op de Dag van Religieuzen van het bisdom Den Bosch in de Abdij van Heeswijk, op de bijeenkomst van Kleurrijk Religieus Leven in Amsterdam en bij de ontmoeting met jongeren

in Den Bosch als voorbereiding op de Wereld Jongeren Dagen in Panama. Candido wordt soms nog gevraagd om voor te gaan in de Portugese vieringen in Den Haag.

Half januari kwam ook diaken Peter de Vries, de personeelschef van het bisdom Den Bosch, een bezoekje brengen en kijken hoe het met ons ging. Hij vertelde dat de benoemingen voor Callistus en Candido aanstaande zijn. Ze zijn daarover in gesprek met het provinciaal bestuur. Het contract met het bisdom schijnt zo goed als klaar te zijn, het is nog wachten op de ondertekening.

We zijn goed gestart en langzaam raken we gewend aan onze nieuwe gemeenschap in Handel en in de parochie H. Willibrordus Gemert-Bakel. Op z'n Brabants kan ik wel zeggen: 'we hebben er al den aard'. De Handelse bevolking heeft aangegeven om ons welkom te heten in hun dorpsgemeenschap op zondag 17 maart.

*Martin van Moorsel*

## **De katholieke kerk van Tanzania viert de 150<sup>ste</sup> verjaardag van evangelisatie**



Op zondag 4 november 2018 leidden alle wegen naar Bagamoyo voor het hoogtepunt van de 150<sup>ste</sup> jubileumviering van het begin van de evangelisatie op het vasteland van Tanzania. John kardinaal Njue, aartsbisschop van Nairobi, was de vertegenwoordiger van paus Franciscus voor dit evenement. Hij was hoofdcelebrant van de kleurrijke en levendige eucharistieviering met meer dan 50 bisschoppen, onder wie

enkele uit oostelijk Afrika, honderd priesters die concelebreerden en mannelijke en vrouwelijke religieuzen. Vele Tanzanianen van elke rang en stand, geloofsovertuiging en culturele achtergrond als ook vrienden uit Afrikaanse landen en andere continenten en leken luisterden deze gebeurtenis op. De president van Tanzania, John Pombe Magufuli en de vroegere president Benjamin William Mkapa waren onder de hoogste vertegenwoordigers van de politieke klasse aanwezig bij het evenement. Onze algemeen overste pater John Fogarty die een speciale uitnodiging van de voorzitter van de Tanzaniaanse bisschoppenconferentie ontvangen had om de gedenkwaardige gebeurtenis bij te wonen was verhinderd in eigen persoon te komen. Hij delegeerde pater Joseph Shio om hem en de algemene raad te vertegenwoordigen. Onder andere hoogwaardigheidsbekleders uit het binnen- en buitenland bij dit belangrijk evenement bevonden zich leden van het diplomatieke corps en speciaal genodigden vanuit de hele wereld.

Op 4 maart 1868 markeerde de aankomst van spritijnen uit Zanzibar in Bagamoyo dat aan de kust ligt van de Stille Oceaan de aanvang van de missionering op het vasteland van Tanzania. In zijn boodschap aan de katholieke kerk en het volk van Tanzania stelde pater Fogarty dat het een zeer goed idee was om het hoogtepunt van de jubileumviering in Bagamoyo te laten



plaatsvinden. Bagamoyo is immers de plaats van aankomst van de eerste missionarissen en het punt van vertrek voor de evangelisatie van Oost-Afrika. Hij benadrukte dat Bagamoyo een symbolische en inspirerende plaats zal blijven zowel voor de lokale kerk in Tanzania als voor de congregatie (de spiritijnen). Hierbij daagde hij ons uit om op



een creative manier de noden van de evangelisatie van onze tijd te onderscheiden en te beantwoorden met dezelfde moed en betrokkenheid als die van hen die ons zijn voorgegaan. Hij onderstreepte dat God werkelijk wonderbaarlijke dingen kan doen door de levens van gewone mensen die open staan voor de kracht van de H. Geest.

De 150<sup>ste</sup> jubileumviering was een gelegenheid om de talrijke zegeningen van God te verhalen die Tanzania verkreeg met de komst van het katholicisme. De kerk op het vasteland blijft snel groeien in geloof en structuren. Het heeft een groot aantal priesters en leken met zes kerkelijke provincies en 32 bisdommen. De Tanzaniaanse bisschoppenconferentie stak de loftrumpet op de vroegere missionarissen en dankte de congregatie van de H. Geest voor haar blijvende ondersteuning van en medewerking met de lokale kerk van Tanzania.

*(Spiritian News (March-December 2018) no. 205, p. 2-3)*

## In memoriam Arno Gubbels

Op dinsdagavond 11 december 2018 kregen wij via uitvaartonderneming Claassens het bericht door dat Arno Gubbels was overleden. Noch zijn familie, noch de Congregatie had de laatste jaren, d.w.z. sinds dat hij in de Vincent van Gogh kliniek in Venray verbleef, nog contact met Arno. Een enkele keer heb ik een telefoontje ontvangen van iemand die Arno daar gekend had, en van een pastoraal werker die meer achtergrondinformatie over Arno wilde. En dat heeft me toch pijn gedaan. Twaalf jaar lang had ik met Arno in dezelfde gemeente gewoond en in een goede verstandhouding met hem samengewerkt op het catechistencentrum in Diang (Oost Kameroen). Zijn ziekte was onbegrijpelijk, tragisch.

Na mijn priesterwijding in 1967 ontmoette ik Arno op het kasteel in Gemert. Hij stond op het punt om, na een jaar studie in Nijmegen, terug te keren naar Kameroen om in Diang een catechistenopleiding te starten. Ik wilde daar graag meer van weten. Een jaar later werd ik benoemd om samen met Arno deze opleidingsstructuur voor catechisten verder op te zetten. We vulden elkaar prima aan. Arno was een denker, wilde veel achtergrondinformatie over de vorming van leken en catechisten, hij was erg precies, niet snel was iets goed genoeg, het kon altijd beter. Terwijl ik meer iemand ben van “aanpakken en doen”, van “al doende leert men”. Arno was de econoom, hij moest zorgen dat het centrum financieel rond kon komen en dat de catechisten en hun gezinnen voldoende te eten hadden. Je zag hem dan ook regelmatig

met zijn volkswagenbusje in de dorpen en op de markt in Bertoua om eten voor de gezinnen van de catechisten te kopen. Hij hield van afdingen en betaalde dan ook zelden teveel.



*Staan van links naar rechts: Eldert Bruining, n.n., Arno Gubbels, n.n., Frans Scholtink, Jan Veltrop, Jan van Lier, Chris Leenders, n.n., Fried Langerak, Ger Aarts, Theo van Leeuwen, Paul Cuijpers, Th. van de Burgt. Zittend van links naar rechts: pater Hajo Bijl, abbe Minkat uit Kameroen, pater Simon van Kuijk, n.n.,*

Wij samen vormden een team, we konden het goed met elkaar vinden en accepteerden elkaars eigenaardigheden en nukken. In die periode toonde hij al met enige regelmaat tekenen van een manisch depressieve psychose. Dan bleef Arno dagenlang op zijn kamer. Op den duur wist ik dat dit gedrag hem bij tijd en wijle overkwam, maar ik begreep toen nog niet wat er eigenlijk aan de hand was. Dat was wel eens moeilijk, maar het ging nooit ten koste van onze goede verstandhouding. Arno was zeer betrokken bij alles wat te maken had met de opbouw van de christengemeenschappen in de dorpen. Daarvoor heb je, zo zei hij vaak, goed gevormde catechisten nodig, die de verantwoordelijkheid van de christengemeenschappen op zich konden nemen. Hij ging ervoor, voor 100 procent. Op het centrum was jaarlijks een opleiding van 2 maanden en een opleiding van 6 maanden. De overige maanden bezochten we samen de missieposten van het bisdom om contacten te leggen met de mensen in die dorpen, die een catechist met zijn gezin voor zes maanden naar het vormingscentrum wilden sturen.

Arno had er best een goede neus voor om te beoordelen of iemand de juiste persoon voor de catechistenvorming was. In die periode waren we samen wekenlang op weg door het regenwoud en de savanne van Oost Kameroen. Met een wegnnet waar zelfs grote landrovers soms niet tegenop gewassen waren. Ik herinner me als de dag van gisteren de lange uren wachten en duwen, omdat we ergens in de modder vast waren komen zitten. Het hoorde erbij. Het waren geweldige en avontuurlijke tijden, waar ik met veel plezier aan terugdenk.

Arno maakte gemakkelijk contact met de mensen, was goed gezien, werd gewaardeerd. Hij sprak uitstekend Frans en Ewondo, de inlandse taal. In de weekends ging hij graag naar de dorpen om bij de mensen te zijn en met hen de mis te vieren.

Het devies van onze bisschop Mgr. van Heijgen had hij ter harte genomen 'la gloire de Dieu, c'est l'homme debout' (Het is Gods eer en glorie, de mens rechtop doen staan). Het geeft iemand de waardigheid als mens en stelt hem in staat de verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven in handen te nemen. Arno was ervan overtuigd dat dit onze missionaire taak was.

De mensen zijn immers zelf de motor van hun eigen ontwikkeling, was ook ons motief op het catechistencentrum. Na deze periode aan het catechistencentrum heeft Arno verschillende jaren, samen met Louis Verhaag, in de parochie van Messamena gewerkt, een mooie parochie in het regenwoud en ook daar had hij vele contacten met de mensen.

Eind jaren 80 kwam hij ziek en vermoeid terug naar Nederland. Het werd me toen wel snel duidelijk dat het niet goed ging. Zat hem iets dwars! Samen waren we een maandlang in Parijs voor een Spiritijnse maand, waar we veel met elkaar spraken en wat hem erg goed deed. Maar eenmaal terug in Kameroen kreeg zijn ziekte toch meer en meer grip op hem. Jammer genoeg weigerde hij om zich echt te laten behandelen.

Zijn ziekteperiode is voor velen van ons als onbegrijpelijk en tragisch ervaren. Het werd steeds moeilijker om met hem te leven, de onderlinge contacten werden verstoord, mensen gingen hem mijden. Hij verloor steeds meer de grip op zijn leven. Het deed hen die hem dierbaar waren pijn, veel pijn, want hoe was hij te helpen. Maar de vraag is ook hoeveel heeft Arno er zelf niet onder geleden! Hem kennende zal dat zeker zo zijn geweest. We waren niet in staat dat leed met hem te delen.

Dinsdagavond is hij overleden. Een verpleegster die hem verzorgde zei me: dat zijn gezondheid de laatste tijd vrij snel achteruitging, hij had o.a. bloedarmoede maar wilde geen onderzoek meer. Hij had er vrede mee. Uiteindelijk liet zijn hart het afweten en is hij rustig ingeslapen. De verpleegster vertelde me ook dat Arno de laatste jaren veel beter aanspreekbaar was, dat hij rustiger was geworden en best in was voor een gesprek. Hij had er een goede en fijne tijd, waar hij erg dankbaar voor was. Dankbaar voor de zorg en de aandacht die hij kreeg. Hij had er de mogelijkheden van internet ontdekt, bestelde dingen die hij wilde via internet, hij las veel, volgde sport op TV, vooral Max Verstappen en voetbal, hij volgde de politiek. Zijn grote hobby was echter zijn foto's van Kameroen bekijken en sorteren. Het was voor hem een herbeleving van een belangrijke periode in zijn leven. Kameroen betekende alles voor hem, zei de verpleegster. Ik vond het fijn te horen dat hij zijn leven op een goede en warme manier heeft kunnen afsluiten.

Moge nu de volgende woorden van Jezus voor Arno bewaarheid worden: "Kom naar mij, jij die vermoeid bent en onder lasten gebukt gaat. Ik ben zachtmoedig en barmhartig van hart. Bij mij zul je rust vinden". En wij zeggen je ten afscheid 'het was goed'. Bedankt voor de vele goede momenten die we samen mochten doorbrengen.

*Martin van Moorsel*



## **Spiritijns forum voor interreligieuze dialoog Zanzibar 2018**

Het spiritijnse forum voor interreligieuze dialoog, dat gezamenlijk werd georganiseerd door de spiritijnse conferentie van circumscriptions van het Afrikaanse continent en eilanden en de algemene raad werd gehouden in Zanzibar (Tanzania) van 3 tot 9 december 2018. Op deze symbolische plaats van interreligieuze dialoog, die ook een belangrijke plaats is voor de geschiedenis van onze congregatie in Oost-Afrika, bracht dit forum medebroeders die hun professie gedaan hebben en medestanders bijelkaar in de context van interreligieuze dialoog. Het forum deelde verschillende ervaringen en deskundigheid uit Mauretanië, Algerije, Nigeria, Noord-Kameroen, Congo, Centraal Afrikaanse Republiek, Mauritius, Pakistan, India, Filipijnen, Tanzania, Nederland, België en Amerika. Van belang op dit forum is de jeugdigheid van de meeste participanten met een goede vertegenwoordiging van Afrika onder de Sahara, van wie vele pas sinds kort op de plaats zijn aangekomen waar ze missionair werkzaam zijn. Dit doet naar voren komen het belang dat de congregatie hecht aan interreligieuze dialoog: zij blijft personeel vinden in haar geledingen dat haar in staat stelt consistent te zijn met haar missionaire prioriteiten.

Het forum vond plaats in een spiritijnse atmosfeer, d.w.z. zeer broederlijk en familiaal. Experts in interreligieuze dialoog en zij die met de dagelijkse praktijk te maken hebben zonder enige bijzondere training op dit gebied, zij allen waardeerden de gelegenheid om hun ervaringen, hun overtuigingen en de geneugten en uitdagingen van hun apostolaat te delen. Allen erkenden de fundamentele belangrijkheid van interreligieuze dialoog die nu een sine qua non geworden is om ons spiritijns charisma te bevorderen. In de huidige wereld moet dialoog niet een optioneel engagement zijn dat kan worden aangegaan onder andere, maar een constitutief onderdeel van onze missionaire spiritualiteit.

Onze week tezamen in Zanzibar concentreerde zich op het delen van praktische ervaring dat verwoord werd door gebruik te maken van theologische structuren wat een vruchtbare discussie opleverde. Vele elementen, vragen en suggesties werden geïdentificeerd, die enkele sterke punten vormen die op bruikbare wijze materiaal konden verschaffen voor de kapitulanten van het volgende algemene kapittel in Lichen, Polen, in 2020.

Een van de voornaamste doelstellingen van dit forum was om concrete voorstellen te doen aan de congregatie, met betrekking tot vorming (initiële en voortgaande), de praktijk van de dialoog in het veld en networking. Dit laatste punt, waarvan de praktische modaliteiten nog moeten worden gedefinieerd, werd zeer snel geïdentificeerd als een noodzakelijkheid om het delen van ervaringen en ideeën tussen medebroeders en spiritijnse medestanders te verdiepen. Het is ook van belang in onze spiritijnse antwoorden uit het veld met betrekking tot de interactie tussen medebroeders die missionair werkzaam zijn en hun relatie met andere godsdienstige tradities.

Een betrekkelijk nieuw probleem dat in Zanzibar 2018 opkwam, is de gewelddadige context (spanningen, burgeroorlog, aanvallen etc.) waarin onze medebroeders werkzaam zijn, wat leidt tot moeilijke situaties met betrekking tot toegankelijkheid (visa zijn steeds moeilijker te verkrijgen) en het blijven doorwerken van medebroeders in deze veeleisende maar kwetsbare vormen van apostolaat. Deze situaties van etnisch-religieus geweld, sociale onrust etc. versterken verder onze overtuiging van de noodzaak en belang van interreligieuze dialoog, het werken aan vrede, het oplossen van conflicten, het pogen verzoening te brengen en het getuigen van het evangelie wat wij belichamen.

De viering van een vigilie op vrijdagavond en de mis op 8 december, ter herdenking van de 19 martelaren van Algerije die diezelfde dag werden zalig verklaard, resoneerden in die zin sterk in de harten van de participanten. Dezen hadden ook de gelegenheid kennis te maken met de lokale realiteit van Zanzibar in een ontmoeting met bisschop Augustine Shao CSSp die ons verwelkomde in zijn bisdom, als ook met twee hooggeplaatste lutherse en islamitische leiders die zich inzetten voor een dialoog die vruchten voort blijft brengen op dit eiland met een grote islamitische meerderheid. Er werd ook tijd uitgetrokken om enkele symbolische en historische plaatsen te bezoeken die getuigen van het treurige verleden van deze regio als een centrum van de slavenhandel.

Wij danken de provincie van Tanzania voor haar warm welkom en het Welezo Peace Centre waar de vergadering in zeer goede omstandigheden plaatsvond. Kwa herini wote, asanteni sana! (Tot ziens, en hartelijk dank!)

*Mathieu Boulanger en Tony Neves*



## Jarigen in februari

7 Toon Jansen	13 Zr. Petronella Floris	21 Harrie Clijsters
Zr. Judith van der Velden	17 Kees Bruin	27 Frans Timmermans
8 Marielle Beusmans	21 Zr. Antonetta van Winden	28 Jo van den Wildenberg

## Ontmoetingsdag Spiritijnen-Medestanders

Gennep, 13 januari 2019

*Overweging: Toekomst...*

Wat komt ons toe? Die vraag hebben we ons op onze nieuwjaarsbijeenkomst met de Medestanders gesteld. Op onze nieuwjaarsborrel zijn we er al achter gekomen hoe breed dit thema 'toekomst' is. Wat zoal voorbij kwam: algoritmes, medische mogelijkheden, genmateriaal maken, ontwikkeling van robots die van menselijk DNA gemaakt worden, milieu, eigen eindigheid, leegloop van de kerken, toekomst van de congregatie, toekomst van de medestanders. Wat er gebeurt in de internationale politiek: Hongarije, Polen, Trump, Arabische lente en hoe de democratie lijkt te verdwijnen. Wat als internet uitvalt? En gaan we steeds meer in onze eigen bubbel leven met minder prikkels van buiten, van het vreemde? Wat doe je met de laatste jaren van je arbeidzaam leven? Zijn we hier gekomen om op te bouwen of om af te bouwen? Wie blijf jij als individu, of als persoon in al deze ontwikkelingen? Hoe kijk je naar je toekomst als je aan den lijve merkt dat je minder mobiel bent, dat je moeilijker voor jezelf kunt zorgen, als je ziek bent en misschien wel op korte termijn komt te overlijden?



*vlnr. Annelies Rooijackers, Paul Cuijpers, Theo ten Brink, Gerard Hogervorst*

En we vroegen ons ook af of er bijbelteksten over de toekomst gaan.

En volgens mij gaat bijna de hele bijbel over toekomst. Als we de verhalen van vandaag horen, zowel uit het eerste als het tweede testament dan gaat dit over de toekomst.

In Jesaja lezen we: “Als een herder zal Hij zijn schapen weiden, in zijn armen ze samenbrengen, de lammeren dragen tegen zijn boezem, de schapen met zachte hand geleiden”. Een heel hoopvolle tekst over God die toekomst scheidt, die mensen een hart onder de riem steekt in moeilijke tijden.

En ook in de tweede lezing in de brief van Paulus aan Titus horen we spreken over hoop: God is barmhartig, want God heeft de Geest overvloedig over ons uitgestort door Christus onze Heiland. En dan hoef ik hier maar naar jullie te kijken, of je nu een pater van de Heilige Geest bent, of een Medestander, of wie dan ook, ik geloof dat ieder van ons in zijn leven veel toekomst geschapen heeft, dat de Geest overvloedig over ons uitgestort is geweest. En natuurlijk hebben we ook zo onze eigenaardigheden, onze donkere kanten, en hebben we ook wel eens verkeerde keuzes gemaakt, bewust dan wel onbewust.

En in het evangelie van vandaag hoorden we: Terwijl al het volk zich liet dopen en Jezus na zijn doop in gebed was, geschiedde het dat de hemel open ging en dat de heilige Geest over Hem neerdaalde... Er is een mens opgestaan, die zich inzette voor iedereen, en vooral voor de meest kwetsbaren, die iedereen zag staan en daar naar handelde, een mens die toekomst schiep...

Die bijbel gaat er dus over hoe God, hoe Jezus, hoe profeten probeerden toekomst te scheppen, in de situatie waarin ze toen verkeerden.

En ik geloof dat het nog steeds gebeurt, ook nu...

Ik moet hier denken aan een client op mijn werk op de Woenselse Poort, in de forensische kliniek. Hij was heel boos over het feit dat God toch niet altijd de goede keuze maakt doordat

Hij ervoor heeft gezorgd dat hij nu in deze kliniek zit en dat hij van zijn vrijheid beroofd is. Waar is God? Het leven zat hem ontzettend tegen, en nu moest hij iets ondertekenen voor zijn behandeling en onderdak in de toekomst en dat wilde hij helemaal niet. En op een gegeven moment vroeg hij mij of ik Gods wil doe of mijn eigen wil. En ik vond dat wel een mooie vraag, waarbij ik hem vertelde dat ik Gods wil probeer te doen en soms valt die samen met mijn wil. En wat is dat dan vroeg hij: Gods wil doen. En ik gaf hem als antwoord 'proberen een wereld te scheppen van vrede en gerechtigheid'. Ja, maar dat gaat toch niet lukken. En toen ik zei, dat ik dat ik dat wil blijven proberen, want een andere weg is er eigenlijk niet voor mij. En verrassend genoeg draaide hij zelf ook in één keer om. Ja, dat wil ik eigenlijk ook, maar hoe kan ik dat doen?

Waarop ik zei, dat hij al begonnen was door mij vragen te stellen, door eerlijk en open naar mij te zijn. En toen ik zei: hier is God aan het scheppen, knikte hij.

Wat ik troostvol vind, bij de uitzendingen van De Wereld Draait Door University met Robert Dijkgraaf die drie colleges geeft over de toekomst, is dat deze wetenschappers, naast alles wat ze ontwikkelen, zichzelf en elkaar ook vragen stellen, naar de betekenis hiervan voor het leven. En dat zij zich ook bezig houden met de vraag: 'waar stopt de techniek en waar begint het leven? En dat de drijfveren achter het ontwikkelen van nieuwe technologieën zijn: 'de wereld beter te maken'. En dat de ethicus er ook zorg voor wil dragen dat in de techniek menselijke waarden ingebouwd worden. En de wetenschappers onderschrijven dit. En zij pleiten ervoor dat in het onderwijs ook de sociale kant van de techniek aan de orde komt, en dat geleerd wordt om bij alles wat mogelijk is de vraag te stellen of dat ook mag.

Zelf noemen ze dit: verantwoord ontwerpen, creëren. En dan denk ik: God is nog steeds aan het scheppen...

Daar brak het wolkendek open en zag ik iets van de Heilige Geest, van vuur ontbranden in het hart van die ander.

Dat zag ik ook op t.v. toen ze vertelden dat ze alles doen voor een betere wereld.

En als we inderdaad aan den lijve onzekerheid ervaren en niet weten wat ons nog te wachten staat in onze laatste jaren van ons arbeidzaam leven, hoe gaan we daarmee om? En of we het nog wel volhouden met de huidige ontwikkelingen op ons werk. En we misschien merken hoe graag we vasthouden aan het leven dat we nu leiden en bang zijn voor veranderingen. Verslaafd zijn aan gewoonten, aan een levensstijl die niet meer kan...En er vragen opkomen als: wie ben ik, wie ben ik geweest, wat wil ik nog met mijn leven?

De filosoof Ricoeur zegt dat het heel belangrijk is om de werkelijkheid onder ogen te zien, het kwade onder ogen te zien, en tegelijkertijd hebben we daarbij ook verhalen nodig, uit tradities, verhalen die hoop geven.

En dan ben ik weer blij dat ik in een traditie sta, die zoveel verhalen van hoop heeft. En dat ik die mag door vertellen...en er hopelijk ook naar handel...

Dat de hemel voor ons open blijft gaan en de Heilige Geest over ons uitgestort wordt. De Geest die toekomst scheidt en ons bijstaat in het nu.

Durven wij nog te dromen van die God, die bevrijdt en troost zoals we hoorden bij de profeet Jesaja, kunnen we ons nog laten raken door de Heilige Geest, door een ander mens die jou in verwarring brengt. Durven we het onbekende tegemoet te gaan. En toch...

Daar gebeurt het, daar ontwikkelen we ons eigen levensverhaal, en daarmee ook dat van anderen...

Daar wordt iets van dat vuur zichtbaar...

En krijgen we misschien toch nog zin in de toekomst, worden we er misschien nieuwsgierig naar...

*Annelies Rooijackers, medestander*

## **Van zin tot zaligheid, (zie ik wat jij niet ziet).**

***Een eerbetoon aan Herminia Ursulmann, eens Spiritijnse medezuster in Kameroen, bij haar uitvaart in Wijchen, op 14 januari 2019***

Hoe kun je 'kennis' worden van iemand, als je niet van die medemens houdt? Al vanaf haar kinderjaren in het Noord-Limburgse Bergen, heeft Mientje Ursulmann geleerd, dat her er om gaat om door de schijn heen te kijken, als je wilt ontdekken wie iemand werkelijk is. En dat ontdekken is nodig, als je 'kennis' wilt worden van je medemensen: hun naaste wilt zijn.



Door de schijn heen kijken: dat was hard nodig in Kameroen, waar Mientje (intussen zuster Herminia) samen met enkele Franse zusters van de Heilige Geest besloot om als verpleegster bij de Pygmeeën te gaan werken. Dat waren jagers en verzamelaars die leefden in de bossen, terwijl de mensen waarbij de zusters eerst leefden en werkten, langs de wegen woonden en daar landbouw en kleinveeteelt bedreven. Deze dorpsbewoners beschouwden zich als de bezitters van het land, en ook vaak als de eigenaars van de Pygmeeën. Deze waren hun horigen en moesten op de voedselvelden van de dorpsbewoners werken. Ze kregen voor dat werk een schamel loontje: een klein trosje bananen of een paar maniokwortels voor een dag lang werken....

Herminia met enkele andere zusters besloten dus de Pygmeeën uit hun horigheid te bevrijden. Zij verhuisden naar een onbewoond stuk bos dat 'Le Bosquet' heette en zij nodigden de horige Pygmeeën uit, zich los te maken uit hun dienstbaarheid bij de dorpsbewoners, die veel leek op een soort arbeidsslavernij. "Kom naar Le Bosquet en leg je eigen voedselvelden aan."

Ongeveer honderd Pygmeefamilies waagden de grote sprong. Maar het duurde wel een jaar, voordat de eigen voedselveldjes genoeg gingen opbrengen om een Pygmee familie te voeden. De Pygmeevrouwen gingen dus door met bessen, noten en groenten te verzamelen in de bossen rondom Le Bosquet. Gedurende het eerste jaar zaten veel moeders met ondervoede kinderen bij verpleegster Herminia op de stoep.... soms ten einde raad.

Op een keer wist Herminia een zwaar ondervoed kindje er toch doorheen te slepen, De moeder wist niet hoe ze de zuster moest bedanken. Herminia liet haar met het genezen kind en met veel goede raad naar huis gaan. Maar de volgende dag kwam de moeder terug, en bood de zuster een pannetje met inhoud aan. Herminia lichtte de deksel op: het pannetje was gevuld met honingraten, druipend van de honing. De vrouw nam wat honing en smeerde die op een litteken van een genezen wond op haar arm. Herminia begreep dat de moeder haar



duidelijk wilde maken dat ook zij.... wonden kon gaan genezen met honing! En inderdaad, sinds die dag wist Herminia open wonden met honing te genezen, waar zij van tevoren geen raad mee wist.

Zo gaf zuster Herminia ook aan ons, missionarissen die in dezelfde streek evangeliseerden, een voorbeeld van 'ontmoeting op voet van gelijkheid'. Van gelijkwaardigheid: ook met de "minsten der Zijnen", die door velen werden beschouwd als mensen van een mindere soort. Zij bracht een ontmoeting met de Pygmeeën in praktijk, waar geven in evenwicht was met ontvangen. Had zij niet hoop gegeven aan de moeder van het kindje, dat zo ondervoed was? En had zij van die moeder niet het inzicht ontvangen, dat je met honing kon genezen?

"Wat is mooier dan aandacht te geven aan een ander?" staat op het overlijdensbericht van zuster Herminia Ursulmann. Laten we haar het laatste woord geven: "Inderdaad, mijn medezusters, niets is er mooier dan dit: Aandacht en je hele leven geven aan de minsten der Zijnen, waar je zoveel van ontvangt." Is dat niet "missie op zijn best"?

Herminia, in Paradisum deducant te angeli!

*Paul Cuypers*

## **Het Spiritijns project in India**

*Uit de kerstbrief van pater Serge Ballanger (14 december 2018, Chennai, Tamil Nadu) wordt de volgende informatie ontleend over het spiritijnse project in India.*

Wij gaan langzaam vooruit, terwijl we ons bewust zijn van de broosheid van onze situatie, maar blij zijn met de vooruitgang die er onmiskenbaar is. Twee Indiase priesters zijn kort geleden gewijd: Michaël is benoemd voor de missie in Kenia waar hij de lokale taal leert. Sébastien is benoemd voor Zambia waarnaar hij in juli terug zal gaan. Wij hebben twee Indiërs met professie die in Manilla (Filipijnen) in het eerste en tweede jaar theologie zitten. Benish is in Frankrijk, juister in Lille waar hij zijn pastorale stage doet. In India hebben we zes pre-postulanten die Engels studeren of een jaar geloofsverdieping doen. Dan is er ook nog pater Bonaventura die een van ons is (hij komt van een andere congregatie) en die met mij samenwerkt in de spiritijnse gemeenschap van Chennai. Wij hebben de jeugd, teken van hoop met ons. Jongeren begeleiden naar het missionaire leven eist aanwezigheid, geduld en tijd.

Wij waren met drie buitenlandse priesters: James uit Nigeria heeft na zijn tweejarige studie in vergelijkende godsdienstwetenschap zijn visum niet vernieuwd, vanwege de moeilijkheden tussen India en Nigeria. Nadat hij vijf jaar in India is geweest waarin hij heeft gestudeerd en pastoraal gedaan onder Afrikanen die naar India komen om voor kanker behandeld te worden, blijft Jean-François uit Mauritius een jaar thuis. Komende juli keert hij terug als hem tenminste een studentenvisum verleend wordt. Het is moeilijk een visum voor India te krijgen, als het niet voor studies of als tourist is. Dat is altijd mijn geval.

Komen we nu bij het grootste probleem voor ons: in India hanteert de huidige regering die nationalistisch-hindoeïstisch is, een ideologie: India is voor de hindoes; het hindoeïsme had zijn puurheid vijf eeuwen geleden, dat moet teruggevonden worden! De conclusie is logisch voor hen: de christenen waren hindoes voor de komst van buitenlandse missionarissen, het is noodzakelijk terug te keren tot het hindoeïstische India, tot een godsdienst!



Heden ten dage ben je getuige van restricties voor visa, van de weigering om vreemdelingen zelfs in het bezit van een visum binnen te laten op Indiaas grondgebied. En het immigratiekantoor op het vliegveld van Chennai passeren hangt af van toeval, zelfs met een paspoort dat in Frankrijk volgens de regels ontvangen is. De sterke hand van de R.S.S. (een beweging die een sectarisch hindoeïsme promoot en die de regering steunt) neigt zich uit te strekken tot het belangrijke radarwerk van de maatschappij. Wat te doen? Tenzij leven van dag tot dag en de taak vervullen die zich aandient.

Laten we het hebben over India en enkele gebeurtenissen of situaties: het is het einde van de moesson tijd, die goed is geweest in sommige deelstaten, maar slecht in Tamil Nadu en in Chennai. Een cycloon heeft Kerala getroffen, een andere een deel van Tamil Nadu. Chennai heeft een tekort aan regen, bijna 50 % tot vandaag. Reeds enkele maanden dreigt aan de horizon het waterprobleem te verschijnen.

De plasticvervuiling, het water in de rivieren, de pesticide in de gewassen, de droogte, de stijging van het zeewater die de kust doet afkavelen, de intense warmte die records verbreekt in april, mei en juni, al deze zaken geven ons te kennen dat het verdrag van Parijs over het klimaat juist is, onze planeet is in reël gevaar. Het is gemakkelijk te lezen en al deze verschillende negatieve aspecten die genoemd zijn met elkaar te verbinden. Het is een oproep om te werken aan een verantwoordelijke ecologie. Maar gedrag is taai en moeilijk te veranderen. Een reële politieke wil is nodig op dit gebied.

De christenen van India bereiden zich voor op Kerstmis: vóór Kerstmis neemt de priester op zijn minst twee weken de tijd om families te bezoeken vergezeld door een koor van zangers en trommelaars. De religieuze praktijk is groot en het geloof is diep en ondersteunt het leven van de mensen. Ik heb in het centrum van Chennai pas geassisteerd bij de inauguratie van een kerk, die prachtige decoraties, ramen en beelden heeft. Eveneens is

men in onze parochie bezig met het vergroten van de kerk aan twee kanten ... zij was te klein geworden. En twee nieuwe kathedralen worden gebouwd in de bisdommen van Tamil Nadu.

Het gaat niet aan te vergelijken, het leven van de kerk en de missie van de kerk zijn verschillend van het ene land met het andere, van het ene continent met het andere. Bewaren we geloof in de H. Geest die elke kerk en gemeenschap inspireert en vergezelt. Wij zijn niet alleen, de Geest is onze reisgezel.

Ik doe nogmaals mijn beste wensen aan jullie en verzeker jullie van mijn broederlijk gebed.

*Serge Ballanger*



## Overledenen

- 8 januari In Wijchen overleed in de leeftijd van 83 jaar zuster Herminia Urselmann.  
10 januari In Geldrop overleed in de leeftijd van 87 jaar mevrouw Johanna de Boer-Assendelft, schoonzus van † paters Jan de Boer, Piet de Boer en Joop de Boer.  
12 januari In Wierden overleed in de leeftijd van 93 jaar de heer Jan Hertsig, broer van † pater Adriaan Hertsig.  
15 januari In Maassluis overleed in de leeftijd van 89 jaar mevrouw Nel van der Drift-Thoen, schoonzus van † pater Martin van der Drift en van broeder Peter van der Drift.  
22 januari In Gemert overleed in de leeftijd van 86 jaar mevrouw Anneke van Zeeland-Croijmans. Zij was een goede kennis van de paters en broeders en kwam ons regelmatig opzoeken in Gennep.  
24 januari In Winterswijk overleed in de leeftijd van 74 jaar de heer Henk ten Brink, broer van pater Theo ten Brink.

## Adreswijziging

14 W.Dewez Spoorstraat 205 Tel 0485-336579



*Wij gaan er vanuit dat u de nieuwbrieven wilt blijven ontvangen. Wilt u deze niet meer ontvangen, dan kunt u zich afmelden via: [secretariaat-cssp@missie-geest.nl](mailto:secretariaat-cssp@missie-geest.nl)*